

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 10 lipca 2014 r. *

Uchybienie zobowiązaniom państwa członkowskiego — Ochrona konsumentów — Nieuczciwe praktyki handlowe — Dyrektywa 2005/29/WE — Pełna harmonizacja — Wyłączenie osób wykonujących wolny zawód oraz dentyków i fizjoterapeutów — Zasady ogłaszania obniżek cen — Ograniczenie lub zakaz określonych form działalności z zakresu sprzedaży obwoźnej

W sprawie C-421/12,

mającej za przedmiot skargę o stwierdzenie, na podstawie art. 258 TFUE, uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, wniesioną w dniu 13 września 2012 r.,

Komisja Europejska, reprezentowana przez M. van Beeka oraz M. Owsiany-Hornung, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona skarżąca,

przeciwko

Królestwu Belgii, reprezentowanemu przez T. Materne'a oraz J.C. Halleux, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez adwokata É. Balate'a,

strona pozwana,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: M. Ilešič, prezes izby, C.G. Fernlund, A. Ó Caoimh, C. Toader (sprawozdawca) i E. Jarašiūnas, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Cruz Villalón,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 26 listopada 2013 r.,

wydaje następujący

* Język postępowania: francuski.

Wyrok

- 1 W skardze Komisja Europejska wnosi do Trybunału o stwierdzenie, że:
 - wyłączając osoby wykonujące wolny zawód oraz dentystów i fizjoterapeutów z zakresu stosowania loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l’information et la protection du consommateur (ustawy z dnia 14 lipca 1991 r. o praktykach handlowych oraz informowaniu i ochronie konsumenta, *Moniteur belge* z dnia 29 sierpnia 1991 r., s. 18712), zmienionej przez loi du 5 juin 2007 (ustawę z dnia 5 czerwca 2007 r., *Moniteur belge* z dnia 21 czerwca 2007 r., s. 34272) (zwanej dalej „ustawą z dnia 14 lipca 1991 r.”), transponującej dyrektywę 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotyczącą nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniającą dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady (dyrektywę dotyczącą nieuczciwych praktyk handlowych) (Dz.U. L 149, s. 22), Królestwo Belgii uchybiło zobowiązaniom, jakie na nim ciążyą na mocy art. 3 tej dyrektywy w związku z jej art. 2 lit. b) i d);
 - utrzymując w mocy art. 20, 21 i 29 loi du 6 avril 2010 relative aux pratiques du marché et à la protection du consommateur (ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. o praktykach handlowych i ochronie konsumentów, *Moniteur belge* z dnia 12 kwietnia 2010 r., s. 20803, zwanej dalej „ustawą z dnia 6 kwietnia 2010 r.”), Królestwo Belgii uchybiło zobowiązaniom, jakie na nim ciążyą na mocy art. 4 dyrektywy 2005/29;
 - utrzymując w mocy art. 4 ust. 3 loi du 25 juin 1993 sur l’exercice et l’organisation des activités ambulantes et foraines (ustawy z dnia 25 czerwca 1993 r. o prowadzeniu i organizacji działalności obwoźnej i jarmarcznej, *Moniteur belge* z dnia 30 września 1993 r., s. 21526), zmienionej przez loi du 4 juillet 2005 (ustawę z dnia 4 lipca 2005 r., *Moniteur belge* z dnia 25 sierpnia 2005 r., s. 36965) (zwanej dalej „ustawą z dnia 25 czerwca 1993 r.”), a także art. 5 ust. 1 arrêté royal du 24 septembre 2006 relatif à l’exercice et à l’organisation des activités ambulantes (rozporządzenie królewskie z dnia 24 września 2006 r. w sprawie prowadzenia i organizacji działalności obwoźnej, *Moniteur belge* z dnia 29 września 2006 r., s. 50488, zwane dalej „rozporządzeniem królewskim z dnia 24 września 2006 r.”), Królestwo Belgii uchybiło zobowiązaniom, jakie na nim ciążyą na mocy art. 4 dyrektywy 2005/29.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 2005/29

- 2 Motywy 6, 15 i 17 dyrektywy 2005/29 mają następujące brzmienie:
 - „(6) Niniejsza dyrektywa zbliża [...] przepisy prawne państw członkowskich w zakresie nieuczciwych praktyk handlowych, w tym nieuczciwej reklamy, które bezpośrednio wyrządzają szkodę interesom gospodarczym konsumentów, a tym samym szkodzą pośrednio interesom gospodarczym konkurentów działających zgodnie z prawem. [...] [N]ie obejmuje ona przepisów prawa krajowego ani nie wpływa na nie w zakresie, w jakim odnoszą się one do nieuczciwych praktyk handlowych szkodzących jedynie interesom gospodarczym konkurentów lub dotyczących transakcji między przedsiębiorcami; [...] uwzględniając w pełni zasadę pomocniczości, państwa członkowskie, jeżeli tak postanowią, nadal będą mogły regulować takie praktyki, w zgodzie z prawem wspólnotowym. [...]

[...]

(15) W przypadku gdy prawo wspólnotowe określa wymogi informacyjne dotyczące komunikatów handlowych, reklamy i marketingu, dana informacja jest uznawana za istotną w ramach niniejszej dyrektywy. Państwa członkowskie będą miały prawo utrzymania bądź poszerzenia wymogów informacyjnych dotyczących prawa zobowiązań umownych i wywołujących skutki w zakresie tego prawa w przypadku, gdy zezwalają na to klauzule minimalne w istniejących aktach prawa wspólnotowego. Niewyczerpujący wykaz takich wymogów informacyjnych w dorobku [wspólnotowym mającym zastosowanie do praktyk handlowych szkodzących interesom gospodarczym konsumentów] jest zawarty w załączniku II. Ze względu na pełną harmonizację, którą wprowadza niniejsza dyrektywa, jedynie informacja wymagana prawem wspólnotowym jest uznawana za istotną do celów jej art. 7 ust. 5. W przypadku wprowadzenia przez państwa członkowskie wymogów informacyjnych wykraczających poza wymogi uregulowane w prawie wspólnotowym, na podstawie klauzul minimalnych, pominięcie tej dodatkowej informacji nie będzie stanowiło zaniechania wprowadzającego w błąd w rozumieniu niniejszej dyrektywy. Przeciwnie, państwa członkowskie będą mogły, o ile pozwolą im na to klauzule minimalne zawarte w prawie wspólnotowym, utrzymać lub ustanowić w zgodzie z tym prawem bardziej rygorystyczne przepisy w celu zapewnienia wyższego poziomu ochrony indywidualnych praw konsumentów wynikających z umów.

[...]

(17) W celu zapewnienia większej pewności prawnej wskazane jest zidentyfikowanie tych praktyk handlowych, które są nieuczciwe w każdych okolicznościach. W związku z tym załącznik I zawiera pełen wykaz tego typu praktyk. Są to jedyne praktyki handlowe, które można uznać za nieuczciwe bez konieczności oceny konkretnego przypadku w świetle przepisów art. 5–9. Wykaz ten może być zmodyfikowany wyłącznie poprzez poddanie niniejszej dyrektywy przeglądowi”.

- 3 Zgodnie z art. 1 dyrektywy 2005/29 jej celem jest „przyczynienie się do właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego i osiągnięcie wysokiego poziomu ochrony konsumentów poprzez zbliżenie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do nieuczciwych praktyk handlowych szkodzących interesom gospodarczym konsumentów”.
- 4 Zgodnie z art. 2 lit. b) tej dyrektywy „przedsiębiorca” oznacza „każdą osobę fizyczną lub prawną, która w ramach praktyk handlowych objętych niniejszą dyrektywą działa w celu związanym z jej działalnością handlową, gospodarczą, rzemieślniczą lub wolnym zawodem, oraz każdą osobę działającą w imieniu lub na rzecz przedsiębiorcy”. Natomiast art. 2 lit. d) wspomnianej dyrektywy definiuje „praktyki handlowe stosowane przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów” jako „każde działanie przedsiębiorcy, jego zaniechanie, sposób postępowania, oświadczenie lub komunikat handlowy, w tym reklamę i marketing, bezpośrednio związane z promocją, sprzedażą lub dostawą produktu do konsumentów”.
- 5 Artykuł 3 tej dyrektywy, zatytułowany „Zakres zastosowania”, stanowi:

„1. Niniejszą dyrektywę stosuje się do nieuczciwych praktyk handlowych w rozumieniu art. 5, stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów przed zawarciem transakcji handlowej dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania oraz po jej zawarciu.

2. Niniejsza dyrektywa pozostaje bez uszczerbku dla przepisów prawa zobowiązań umownych, w szczególności dla postanowień dotyczących ważności, zawierania lub skutków umowy.

[...]

5. Przez okres sześciu lat od 12.6.2007 r. państwa członkowskie mogą w dziedzinie zbliżonej niniejszą dyrektywą [w której niniejsza dyrektywa dokonuje zbliżenia przepisów] nadal stosować przepisy krajowe o charakterze bardziej restryktywnym lub nakazowym niż niniejsza dyrektywa, służące wykonaniu dyrektyw oraz zawierające klauzule minimalnej harmonizacji. Środki te muszą być niezbędne dla zapewnienia odpowiedniej ochrony konsumentów przed nieuczciwymi praktykami handlowymi i muszą być proporcjonalne do tego celu. Przegląd, o którym mowa w art. 18, może, o ile zajdzie taka potrzeba, zawierać wniosek o przedłużenie niniejszej derogacji na dalszy ograniczony okres.

6. Państwa członkowskie niezwłocznie powiadamiają Komisję o przepisach krajowych zastosowanych na podstawie ust. 5.

[...]”.

6 Zgodnie z art. 4 dyrektywy 2005/29:

„Państwa członkowskie nie mogą ograniczać swobody świadczenia usług ani swobodnego przepływu towarów z przyczyn związanych z dziedziną zbliżoną niniejszą dyrektywą [w której niniejsza dyrektywa dokonuje zbliżenia przepisów]”.

7 Artykuł 5 tej dyrektywy, zatytułowany „Zakaz nieuczciwych praktyk handlowych”, stanowi, jak następuje:

„1. Nieuczciwe praktyki handlowe są zabronione.

2. Praktyka handlowa jest nieuczciwa, jeżeli:

a) jest sprzeczna z wymogami staranności zawodowej,

i

b) w sposób istotny zniekształca lub może w sposób istotny zniekształcić zachowanie gospodarcze względem produktu przeciętnego konsumenta, do którego dociera bądź do którego jest skierowana, lub przeciętnego członka grupy konsumentów, jeżeli praktyka handlowa skierowana jest do określonej grupy konsumentów.

[...]

4. Za nieuczciwe uznaje się w szczególności praktyki handlowe, które:

a) wprowadzają w błąd w rozumieniu art. 6 i 7;

lub

b) są agresywne w rozumieniu art. 8 i 9.

5. Załącznik I zawiera wykaz praktyk handlowych, które uznaje się za nieuczciwe w każdych okolicznościach. Wykaz ten obowiązuje jednolicie we wszystkich państwach członkowskich [...]”.

Dyrektywa 85/577/EWG

8 Na mocy art. 1 ust. 1 dyrektywy Rady 85/577/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. w sprawie ochrony konsumentów w odniesieniu do umów zawartych poza lokalem przedsiębiorstwa (Dz.U. L 372, s. 31 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 15, t. 1, s. 262) dyrektywę tę stosuje się do umów, na podstawie

których przedsiębiorca dostarcza konsumentowi towary lub świadczy usługi i które są zawierane w trakcie zorganizowanego przez przedsiębiorcę wyjazdu poza lokal przedsiębiorstwa, lub w trakcie odwiedzin przedsiębiorcy w szczególności w domu konsumenta w przypadku, gdy odwiedziny te nie odbywają się na wyraźne życzenie konsumenta.

- 9 Zgodnie z art. 5 ust. 1 tej dyrektywy w przypadku umów objętych zakresem jej stosowania konsument ma prawo do odstąpienia od umowy przez wysłanie zawiadomienia w terminie nie krótszym niż siedem dni od momentu, w którym przedsiębiorca zawiadomił go o przysługującym mu prawie do odstąpienia od umowy.
- 10 Artykuł 8 dyrektywy 85/577 przewiduje, że ta dyrektywa „nie stanowi przeszkody dla wprowadzenia lub utrzymania w mocy przez państwa członkowskie bardziej korzystnych przepisów ochrony konsumentów w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą”.

Dyrektywa 98/6/WE

- 11 Jak wynika z art. 1 dyrektywy 98/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 lutego 1998 r. w sprawie ochrony konsumenta przez podawanie cen produktów oferowanych konsumentom (Dz.U. L 80, s. 27 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 15, t. 4, s. 32), celem tej dyrektywy jest ustalenie podawania ceny sprzedaży oraz ceny za jednostki miary produktów oferowanych konsumentom przez podmioty gospodarcze w celu lepszego przekazywania informacji konsumentom oraz ułatwienia porównywania cen.
- 12 Na mocy art. 10 tej dyrektywy „nie stanowi [ona] przeszkody dla państw członkowskich w przyjmowaniu lub utrzymywaniu w mocy przepisów, które są korzystniejsze pod względem przekazywania informacji konsumentom i porównywania cen, bez uszczerbku dla ich zobowiązań wynikających z traktatu”.

Dyrektywa 2011/83/UE

- 13 Zgodnie z motywem 9 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniającej dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającej dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.U. L 304, s. 64) dyrektywa ta ustanawia w szczególności przepisy dotyczące informacji, które mają zostać przekazane w odniesieniu do umów zawieranych na odległość i umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa oraz umów innych niż umowy zawierane na odległość i umowy zawierane poza lokalem przedsiębiorstwa i reguluje także prawo do odstąpienia od umów zawieranych na odległość i umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa.
- 14 Na mocy art. 28 wspomnianej dyrektywy państwa członkowskie przyjmą i opublikują, do dnia 13 grudnia 2013 r., przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania tej dyrektywy i stosują te środki od dnia 13 czerwca 2014 r.
- 15 Artykuł 31 tejże dyrektywy uchyla dyrektywę 85/577 z dniem 13 czerwca 2014 r.

Prawo belgijskie

- 16 Zgodnie ze zmianami wniesionymi przez ustawę z dnia 5 czerwca 2007 r. ustawa z dnia 14 lipca 1991 r. transponowała do prawa wewnętrznego dyrektywę 2005/29. Ustawa ta została uchylona w dniu 12 maja 2010 r. przez ustawę z dnia 6 kwietnia 2010 r.

- 17 Te dwie przyjęte kolejno ustawy wykluczają z zakresu ich stosowania osoby wykonujące wolny zawód oraz dentystów i fizjoterapeutów. Tak więc art. 2 pkt 1 i 2 oraz art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. posiadają następujące brzmienie:

„Artykuł 2. Dla celów niniejszej ustawy:

- 1) przedsiębiorstwo oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, w tym stowarzyszenia tych osób, które w sposób stały dążą do realizacji celu gospodarczego;
- 2) osoba wykonująca wolny zawód oznacza każde przedsiębiorstwo, które nie ma charakteru handlowego w rozumieniu art. 1 Code de commerce [kodeksu handlowego] i które podlega organowi dyscyplinarnemu utworzonemu przez ustawę;

[...]

Artykuł 3 [...]

2. Niniejszej ustawy nie stosuje się do osób wykonujących wolny zawód oraz dentystów i fizjoterapeutów”.

- 18 Wyrokami nr 55/2011 z dnia 6 kwietnia 2011 r. (*Moniteur belge* z dnia 8 czerwca 2011 r., s. 33389) i nr 192/2011 z dnia 15 grudnia 2011 r. (*Moniteur belge* z dnia 7 marca 2012 r., s. 14196) Cour constitutionnelle (trybunał konstytucyjny) uznał za niezgodne z konstytucją art. 2 pkt 1 i 2, a także art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. w zakresie, w jakim celem tych przepisów było wykluczenie osób wykonujących wolny zawód oraz dentystów i fizjoterapeutów z zakresu stosowania tej ustawy.
- 19 Loi du 2 août 2002 relative à la publicité trompeuse et à la publicité comparative, aux clauses abusives et aux contrats à distance en ce qui concerne les professions libérales (ustawa z dnia 2 sierpnia 2002 r. w sprawie reklamy wprowadzającej w błąd, reklamy porównawczej, nieuczciwych warunków umownych oraz umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa w zakresie odnoszącym się do wolnych zawodów, *Moniteur belge* z dnia 20 listopada 2002 r., s. 51704, zwana dalej „ustawą z dnia 2 sierpnia 2002 r.”) definiuje w art. 4 reklamę wprowadzającą w błąd oraz ustanawia jej zakaz w odniesieniu do wolnych zawodów.
- 20 Artykuł 43 ust. 2 i art. 51 ust. 3 ustawy z dnia 14 lipca 1991 r. przewidywały co do zasady, że przedsiębiorca nie może ogłosić obniżki ceny, zwłaszcza w ramach przeceny, jeśli cena produktu oferowanego do sprzedaży rzeczywiście nie została obniżona w stosunku do ceny stosowanej w sposób ciągły przez miesiąc bezpośrednio poprzedzający dzień ogłoszenia obniżki.
- 21 Na mocy art. 20, 21 i 29 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. produkty mogą być uznane za przecenione tylko wtedy, gdy zażądana cena jest niższa od ceny referencyjnej, którą jest najniższa cena, jaką stosowało przedsiębiorstwo za ten towar w ciągu danego miesiąca w tym punkcie sprzedaży lub zgodnie z tą techniką sprzedaży.
- 22 Artykuł 4 ustawy z dnia 25 czerwca 1993 r. przewiduje, że wykonywanie działalności obwoźnej jest dopuszczalne w domu konsumenta w zakresie, w jakim działalność ta dotyczy produktów lub usług o wartości całkowitej nieprzekraczającej 250 EUR na jednego konsumenta. Ponadto art. 5 rozporządzenia królewskiego z dnia 24 września 2006 r., wydane w celu wykonania ustawy z dnia 25 czerwca 1993 r., przewiduje, że niektóre produkty, takie jak produkty lecznicze, sprzęt medyczny lub ortopedyczny, szkła korekcyjne i ich oprawki, metale szlachetne, kamienie szlachetne, perły naturalne i hodowlane, a także broń i amunicja, nie mogą być przedmiotem sprzedaży obwoźnej.

Postępowanie poprzedzające wniesienie skargi

- 23 W dniu 2 lutego 2009 r. Komisja skierowała do Królestwa Belgii wezwanie do usunięcia uchybienia odnoszące się do jedenastu zarzutów dotyczących poszczególnych uchybień zobowiązaniom ciążącym na państwie członkowskim na mocy dyrektywy 2005/29. Pismami z dnia 3 czerwca 2009 r. oraz 24 czerwca 2009 r. to państwo członkowskie powiadomiło o zmianach legislacyjnych mających na celu rozwiązanie licznych problemów podniesionych przez Komisję. W tym właśnie kontekście w dniu 12 maja 2010 r. weszła w życie ustawa z dnia 6 kwietnia 2010 r.
- 24 Po przeanalizowaniu tej ustawy Komisja stwierdziła, że ustawa ta nie rozwiązała problemów przedstawionych w czterech zarzutach podniesionych w wezwaniu do usunięcia uchybienia. W konsekwencji w dniu 15 marca 2011 r. Komisja skierowała do Królestwa Belgii uzasadnioną opinię dotyczącą tych zarzutów. Wspomniane państwo członkowskie odpowiedziało na tę opinię w dniu 11 maja 2011 r.
- 25 Nieusatysfakcjonowana odpowiedzią udzieloną przez Królestwo Belgii w odniesieniu do trzech zarzutów podniesionych w uzasadnionej opinii, Komisja postanowiła wnieść niniejszą skargę.

W przedmiocie skargi

W przedmiocie zarzutu pierwszego

- 26 W tym zarzucie Komisja podnosi, że wyłączając osoby wykonujące wolny zawód oraz dentystów i fizjoterapeutów z zakresu stosowania ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r., Królestwo Belgii uchybiło zobowiązaniom, jakie na mim ciąży na mocy art. 3 ust. 1 dyrektywy 2005/29 w związku z jej art. 2 lit. b) i d).

W przedmiocie dopuszczalności zarzutu pierwszego

– Argumentacja stron

- 27 Królestwo Belgii podnosi, że w ramach tego zarzutu Komisja pominęła istnienie ustawy z dnia 2 sierpnia 2002 r. Ustawodawstwo to, wciąż obowiązujące, definiuje reklamę wprowadzającą w błąd wykorzystywaną przez osobę wykonującą wolny zawód, a także ustanawia szczególne środki kontroli sądowej. Tymczasem Komisja w skardze nie wyjaśniła, ani jakie przepisy dotyczące ochrony konsumentów przewidziane w dyrektywie 2005/29 nie zostały transponowane do prawa belgijskiego, ani dlaczego ustawa z dnia 2 sierpnia 2002 r. stanowi uchybienie zobowiązaniom ciążącym na państwie członkowskim na mocy tej dyrektywy.
- 28 Królestwo Belgii zauważa także, że Komisja nie zaprzeczyła temu, iż art. 4 ustawy z dnia 2 sierpnia 2002 r. zakazuje wykorzystywania reklamy wprowadzającej w błąd przez osoby wykonujące wolny zawód i, co za tym idzie, odpowiada art. 2 lit. d) dyrektywy 2005/29. A zatem ten przepis prawa krajowego zapewnia co najmniej częściową transpozycję przepisów wspomnianej dyrektywy. Ponieważ instytucja ta nie uwzględniła w skardze istnienia ustawy z dnia 2 sierpnia 2002 r., pierwszy zarzut jest niedopuszczalny.
- 29 W replice Komisja podkreśla, że, nawet jeśli ustawa z dnia 2 sierpnia 2002 r. zakazuje osobom wykonującym wolny zawód wykorzystywania wprowadzającej w błąd reklamy, to celem tej ustawy, przytoczonej po raz pierwszy przez Królestwo Belgii w odpowiedzi na skargę, nie jest transponowanie do prawa wewnętrznego dyrektywy 2005/29, lecz co do zasady dyrektywy Rady 84/450/EWG z dnia

10 września 1984 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących reklamy wprowadzającej w błąd (Dz.U. L 250, s. 17 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 15, t. 1, s. 227).

– Ocena Trybunału

- 30 Na podstawie art. 21 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz art. 120 lit. c) regulaminu postępowania przed Trybunałem w przypadku każdej skargi wnoszonej na podstawie art. 258 TFUE na Komisji spoczywa obowiązek wskazania konkretnych zarzutów, w przedmiocie których Trybunał ma orzekać, jak również wskazania co najmniej w sposób zwięzły okoliczności faktycznych i prawnych, na których oparte są te zarzuty. Wynika z tego, że skarga Komisji powinna zawierać spójne i szczegółowe przedstawienie powodów, które doprowadziły ją do przekonania, iż dane państwo członkowskie uchybiło któremuś z zobowiązań ciążących na nim na mocy traktatów (zob. w szczególności wyrok Komisja/Belgia, C-150/11, EU:C:2012:539, pkt 26, 27 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 31 W niniejszym przypadku skarga wniesiona przez Komisję, w której zarzuca ona w istocie Królestwu Belgii, że z naruszeniem art. 3 ust. 1 i art. 2 lit. b) i d) dyrektywy 2005/29 wyłączyło osoby wykonujące wolne zawody, dentyków i fizjoterapeutów z zakresu stosowania ustawodawstwa krajowego transponującego tę dyrektywę, czyli z zakresu stosowania ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r., zawiera jasno sformułowane zarzuty, jak również przedstawienie informacji dotyczących okoliczności faktycznych i prawnych, na których jest oparta.
- 32 Jest bezsporne, że w tym piśmie procesowym Komisja nie dążyła do wykazania, dlaczego obowiązująca w momencie przyjęcia dyrektywy 2005/29 ustawa z dnia 2 sierpnia 2002 r., która zakazuje osobom wykonującym wolny zawód wykorzystywania wprowadzającej w błąd reklamy, była niezgodna z przepisami wspomnianej dyrektywy.
- 33 Jednakże należy przypomnieć, że w ramach postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego na mocy art. 258 TFUE, na podstawie art. 4 ust. 3 TUE na państwach członkowskich ciąży obowiązek ułatwienia Trybunałowi wypełniania jego zadań, polegający w szczególności, zgodnie z art. 17 ust. 1 TUE, na czuwaniu nad stosowaniem postanowień traktatu FUE, jak również przepisów przyjętych przez instytucje na jego podstawie (zob. podobnie wyrok Komisja/Włochy, C-456/03, EU:C:2005:388, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 34 Wyrazem zasady lojalnej współpracy jest art. 19 dyrektywy 2005/29, który, podobnie jak w przypadku innych dyrektyw, nakłada na państwa członkowskie obowiązek przedstawienia jasnych i precyzyjnych informacji. Jak już orzekł Trybunał, w braku tych informacji Komisja nie może stwierdzić, czy państwo członkowskie w rzeczywistości i w całości wprowadziło dyrektywę w życie. Uchybienie temu zobowiązaniu przez państwo członkowskie, niezależnie od tego, czy informacje w ogóle nie zostały przedstawione, czy przedstawiono je w sposób niewystarczająco jasny i precyzyjny, może stanowić samodzielną podstawę do wszczęcia na podstawie art. 258 TFUE postępowania mającego na celu stwierdzenie tego uchybienia (wyrok Komisja/Włochy, EU:C:2005:388, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 35 Tymczasem w niniejszym przypadku nie podważa się, że Królestwo Belgii po raz pierwszy w odpowiedzi na skargę wniesioną do Trybunału przytacza argument, zgodnie z którym ustawa z dnia 2 sierpnia 2002 r. stanowi transpozycję dyrektywy 2005/29. W swej odpowiedzi na uzasadnioną opinię to państwo członkowskie ograniczyło się bowiem w ramach obrony do odwołania się do wyroku Cour constitutionnelle nr 55/2011 z dnia 6 kwietnia 2011 r., w którym tenże uznał za niezgodne z konstytucją wyłączenie osób wykonujących wolny zawód z zakresu stosowania ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. Poza tym wspomniane państwo członkowskie wskazało, że zmiana ustawodawstwa nastąpi „w najbliższych tygodniach” w celu dostosowania go do prawa Unii.

- 36 W tych okolicznościach Królestwo Belgii nie może zarzucać Komisji, że w skardze ograniczyła się do przedstawienia, dlaczego ustawa z dnia 6 kwietnia 2011 r. nie stanowi prawidłowej transpozycji dyrektywy 2005/29, nie starając się wyjaśnić, dlaczego ustawa z dnia 2 sierpnia 2002 r. nie ma w tym względzie żadnego znaczenia. Zarzucany brak precyzyjnego charakteru skargi wynika w rezultacie z zachowania samych organów tego państwa członkowskiego w toku postępowania poprzedzającego wniesienie skargi.
- 37 Z powyższego wynika, że pierwszy zarzut podniesiony przez Komisję w uzasadnieniu skargi należy uznać za dopuszczalny.

Co do istoty zarzutu pierwszego

– Argumentacja stron

- 38 Opierając się na brzmieniu art. 2 lit. b) i art. 3 ust. 1 dyrektywy 2005/29, który wyraźnie odnosi się do wolnych zawodów, Komisja podnosi, że dyrektywa ta znajduje zastosowanie do praktyk handlowych wszystkich przedsiębiorców, niezależnie od ich statusu prawnego lub sektora działalności. W konsekwencji wyraźne wyłączenie osób wykonujących wolny zawód, dentyków i fizjoterapeutów z zakresu stosowania ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. narusza art. 3 dyrektywy 2005/29 w związku z jej art. 2 lit. b).
- 39 W trakcie postępowania poprzedzającego wniesienie skargi Królestwo Belgii utrzymywało, że Cour constitutionnelle w wyroku nr 55/2011 z dnia 6 kwietnia 2011 r. uznał właśnie za niezgodne z konstytucją przepisy ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r., które wyłączają te zawody z zakresu stosowania i że takie stwierdzenie niekonstytucyjności otwiera drogę do złożenia w terminie sześciu miesięcy skargi o stwierdzenie nieważności tej ustawy, która może prowadzić do stwierdzenia nieważności spornych przepisów wspomnianej ustawy ze skutkiem retroaktywnym. W tym zakresie Komisja podnosi w pierwszej kolejności, że poprzez tę argumentację Królestwo Belgii potwierdza zasadność zarzucanego mu uchybienia, w tym także w dniu upływu terminu wyznaczonego w uzasadnionej opinii. W drugiej kolejności instytucja ta uważa, że hipotetyczne stwierdzenie nieważności ze skutkiem retroaktywnym, jakiego może dokonać Cour constitutionnelle, nie pozwala na zarządzenie zarzucanemu uchybieniu i stoi w sprzeczności z orzecznictwem Trybunału dotyczącym konieczności zapewnienia jasności i pewności prawa w trakcie transponowania przepisów prawa Unii dotyczących ochrony konsumentów, ponieważ taki środek nie może prowadzić do wyeliminowania uchybienia, które nadal istniałoby po upływie terminu wyznaczonego w uzasadnionej opinii.
- 40 Co do istoty Królestwo Belgii nie zaprzecza wyłączeniu określonych zawodów z zakresu stosowania ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. Jednakże to państwo członkowskie przypomina, że Cour constitutionnelle unieważnił to wyłączenie w wyrokach nr 55/2011 z dnia 6 kwietnia 2011 r. i nr 192/2011 z dnia 15 grudnia 2011 r. Twierdzi, że dokonana przez Trybunał ocena rozpatrywanej transpozycji powinna być przeprowadzona z uwzględnieniem tych wyroków, ponieważ w następstwie ich wydania omawiane przepisy ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. nie były już stosowane przez trybunały i sądy belgijskie przed upływem terminu wyznaczonego w uzasadnionej opinii, a zatem wyłączenie, jakie przepisy te zawierały, zostało pozbawione skutku od dnia wydania wspomnianych wyroków.
- 41 W odpowiedzi na skargę Królestwo Belgii wyjaśnia także, że w dniu jej złożenia została wniesiona skarga o stwierdzenie nieważności do Cour constitutionnelle, która, jeśli zostanie uwzględniona, doprowadzi do stwierdzenia nieważności ze skutkiem retroaktywnym art. 2 pkt 2 i art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. W związku z powyższym te przepisy prawa krajowego zostałyby uznane za przepisy, które nigdy nie stanowiły części belgijskiego porządku prawnego, a zatem uchybienie zarzucane Królestwu Belgii mogłoby nigdy nie zaistnieć.

– Ocena Trybunału

- 42 Należy zaznaczyć, że uznając zasadność zarzutu pierwszego, Królestwo Belgii podniosło, że uchybienie zarzucane przez Komisję zostało „skorygowane” na skutek wyroków Cour constitutionnelle nr 55/2011 z dnia 6 kwietnia 2011 r. i nr 192/2011 z dnia 15 grudnia 2011 r. stwierdzających niekonstytucyjność art. 2 pkt 2 i art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r.
- 43 Jednakże należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału państwo członkowskie nie może posługiwać się przepisami, praktykami lub sytuacjami właściwymi dla jego wewnętrznego porządku prawnego w celu uzasadnienia nieprzestrzegania zobowiązań wynikających z norm prawnych Unii (zob. w szczególności wyroki: Komisja/Luksemburg, C-450/00, EU:C:2001:519, pkt 8; Komisja/Luksemburg, C-375/04, EU:C:2005:264, pkt 11).
- 44 Ponadto, istnienie środków prawnych przed sądami krajowymi nie przesądza o możliwości wniesienia skargi w trybie art. 258 TFUE, albowiem każdy z powyższych środków służy innym celom i wywołuje odmienne skutki (zob. wyrok Komisja/Włochy, C-87/02, EU:C:2004:363, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 45 Ponadto, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału występowanie uchybienia powinno być oceniane w zależności od sytuacji państwa członkowskiego, jaka ma miejsce w dniu upływu terminu określonego w uzasadnionej opinii (zob. wyroki: Komisja/Hiszpania, C-168/03, EU:C:2004:525, pkt 24; Komisja/Niemcy, C-152/05, EU:C:2008:17, pkt 15; Komisja/Luksemburg, C-282/08, EU:C:2009:55, pkt 10). Zmiany wprowadzone w okresie późniejszym nie mogą być uwzględnione przez Trybunał (zob. w szczególności wyroki: Komisja/Irlandia, C-482/03, EU:C:2004:733, pkt 11; Komisja/Szwecja, C-185/09, EU:C:2010:59, pkt 9).
- 46 Poza tym Trybunał już orzekł, że orzecznictwo krajowe, zakładając że jest ono utrwalone, dotyczące wykładni przepisów prawa wewnętrznego w sposób uważany za zgodny z wymogami dyrektywy, nie może osiągnąć jasności i precyzji wymaganych w celu spełnienia wymogu pewności prawa, przy czym tak jest w szczególności w dziedzinie ochrony konsumentów (wyrok Komisja/Niderlandy, C-144/99, EU:C:2001:257, pkt 21).
- 47 Z powyższego wynika, że okoliczności przytoczone przez Królestwo Belgii nie mają żadnego znaczenia dla wystąpienia uchybienia, które skądinąd nie zostało podważone przez to państwo członkowskie.
- 48 Uwzględniając powyższe, należy uznać pierwszy zarzut podniesiony przez Komisję za zasadny.

W przedmiocie zarzutu drugiego

Argumentacja stron

- 49 Komisja stwierdza, że art. 20, 21 i 29 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. przewidują, iż każde podanie do wiadomości obniżki cen powinno odnosić się do ceny określonej przez ustawę, czyli w niniejszym przypadku najniższej ceny stosowanej w ciągu miesiąca poprzedzającego pierwszy dzień danej obniżki. Poza tym przepisy te zakazują, po pierwsze, podawania do wiadomości obniżki cen na więcej niż miesiąc przed jej wprowadzeniem, a po drugie, co do zasady, ogłaszania obniżek cen na okres krótszy od jednego dnia.
- 50 Tymczasem, skoro dyrektywa 2005/09 dokonała pełnej harmonizacji regulacji w zakresie nieuczciwych praktyk handlowych, jej art. 4 stoi na przeszkodzie istnieniu bardziej restryktywnych przepisów krajowych, czyli takich, o których mowa w poprzednim punkcie.

- 51 Załącznik I do dyrektywy 2005/29 zawiera bowiem wyczerpujący wykaz 31 praktyk handlowych uznawanych za nieuczciwe w każdych okolicznościach, wśród których nie ma praktyk, o których mowa w ustawodawstwie belgijskim dotyczącym podawania do wiadomości obniżek cen. A zatem tego rodzaju praktyki powinny być przedmiotem indywidualnego badania w celu określenia, czy należy je uznać za nieuczciwe, czy też nie. Tymczasem ustawodawstwo belgijskie ustanawia zakaz stosowania obniżek cen, w przypadku gdy nie są spełnione surowe wymogi przewidziane przez tę ustawę, nawet jeżeli takie praktyki, oceniane w każdym odrębnym przypadku indywidualnie, nie musiałyby zostać uznane za praktyki wprowadzające w błąd lub nieuczciwe w rozumieniu tej dyrektywy.
- 52 Królestwo Belgii podkreśla, po pierwsze, że dyrektywa 2005/29, mimo iż dokonuje pełnej harmonizacji, nie zawiera jednak zharmonizowanych przepisów, które pozwalałyby na ustalenie, czy ogłoszenia o obniżkach cen odzwierciedlają rzeczywistość gospodarczą. Po drugie, dyrektywa 98/6 nie została zmieniona dyrektywą 2005/29. Tymczasem art. 10 dyrektywy 98/6 upoważnia państwa członkowskie do przyjmowania lub utrzymywania w mocy przepisów, które są korzystniejsze pod względem przekazywania informacji konsumentom i porównywania cen.
- 53 Poza tym Trybunał w wyroku GB-INNO-BM (C-362/88, EU:C:1990:102) ustanowił co do zasady prawo konsumenta do informacji, tak że w rzeczywistości art. 20, 21 i 29 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. powinny być rozpatrywane wyłącznie w świetle art. 28 TFUE.

Ocena Trybunału

- 54 Na wstępie należy uszczegółowić, że art. 20, 21 i 29 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. dotyczą podawania do wiadomości obniżek cen, które stanowi praktyki handlowe w rozumieniu art. 2 lit. d) dyrektywy 2005/29 i jest objęte w związku z tym zakresem stosowania tej dyrektywy (zob. podobnie postanowienie INNO, C-126/11, EU:C:2011:851, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 55 Trybunał już orzekł, że dyrektywa 2005/09 dokonuje pełnej harmonizacji na szczeblu Unii regulacji dotyczących nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorstw w stosunku do konsumentów. Stąd też, jak wyraźnie stanowi art. 4 dyrektywy, państwa członkowskie nie mogą przyjmować środków bardziej restryktywnych niż środki określone w tej dyrektywie, nawet w celu zapewnienia wyższego poziomu ochrony konsumentów (zob. wyroki: Plus Warenhandelsgesellschaft, C-304/08, EU:C:2010:12, pkt 41; Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, C-540/08, EU:C:2010:660, pkt 37).
- 56 Poza tym dyrektywa 2005/09 zawiera w załączniku I wyczerpujący wykaz 31 praktyk handlowych, które zgodnie z art. 5 ust. 5 tej dyrektywy są uważane za nieuczciwe „w każdych okolicznościach”. Co za tym idzie, jak wyjaśnia także w sposób wyraźny motyw 17 wspomnianej dyrektywy, jedynie te praktyki handlowe mogą być uznane za nieuczciwe bez poddawania ich ocenie w ramach konkretnego przypadku na podstawie przepisów art. 5–9 dyrektywy 2005/29 (zob. wyrok Plus Warenhandelsgesellschaft, EU:C:2010:12, pkt 45).
- 57 Królestwo Belgii utrzymuje co do zasady, że bardziej restryktywne środki, takie jak przewidziane w art. 20, 21 i 29 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r., są dopuszczalne na mocy klauzuli minimalnej harmonizacji przewidzianej w art. 10 dyrektywy 98/6, zgodnie z którą państwa członkowskie są upoważnione do przyjmowania lub do utrzymywania w mocy przepisów, które są korzystniejsze pod względem przekazywania informacji konsumentom i porównywania cen.
- 58 W tym zakresie jest bezsporne, że zgodnie z art. 3 ust. 5 dyrektywy 2005/29 przez okres sześciu lat od dnia 12 czerwca 2007 r. państwa członkowskie mogą w dziedzinie, w której dyrektywa ta dokonuje zbliżenia przepisów, nadal stosować przepisy krajowe o charakterze bardziej restryktywnym lub nakazowym niż wspomniana dyrektywa, służące wykonaniu dyrektyw oraz zawierające klauzule minimalnej harmonizacji.

- 59 Jednakże należy zauważyć, że, jak podniósł rzecznik generalny w pkt 58 i nast. opinii, dyrektywa 98/6 nie ma na celu ochrony konsumentów w odniesieniu do ogólnego podawania cen lub faktu, czy ogłoszenia o obniżkach cen odzwierciedlają rzeczywistość gospodarczą, lecz w zakresie podawania cen produktów poprzez odniesienie do różnorodnych jednostek miary.
- 60 Nie można zatem skutecznie utrzymywać, że art. 10 dyrektywy 98/6 może uzasadniać utrzymanie w mocy bardziej restryktywnych przepisów krajowych dotyczących faktu, czy ogłoszenia o obniżkach cen odzwierciedlają rzeczywistość gospodarczą, takich jak art. 20, 21 i 29 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r., ponieważ te przepisy nie wchodzą w zakres stosowania dyrektywy 98/6.
- 61 W konsekwencji tego rodzaju uregulowania krajowe zakazujące w sposób ogólny praktyk, które nie zostały wymienione w załączniku I do dyrektywy 2005/29, bez przeprowadzenia indywidualnego badania ich „nieuczciwego” charakteru w świetle art. 5–9 tej dyrektywy, stoją w sprzeczności z treścią art. 4 tej dyrektywy i są sprzeczne z celem pełnej harmonizacji, do jakiego dąży ta dyrektywa, nawet jeśli wspomniane uregulowania mają na celu zapewnienie wyższego poziomu ochrony konsumentów (zob. podobnie wyrok Plus Warenhandelsgesellschaft, EU:C:2010:12, pkt 41, 45, 53).
- 62 W odniesieniu do argumentu związanego ze skutkami wyroku GB-INNO-BM (EU:C:1990:102) należy podkreślić, podobnie jak Komisja, że okoliczności sprawy, w której wydano wspomniany wyrok, różnią się od okoliczności, które uzasadniały wniesienie niniejszej skargi. W tej sprawie Trybunał bowiem stwierdził, że swobodny przepływ towarów sprzeciwia się co do zasady ustawodawstwu krajowemu odmawiającemu konsumentom jakiegokolwiek dostępu do określonych informacji, podczas gdy celem dyrektywy 2005/29, jak wynika z jej art. 1, jest „przyczynienie się do właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego i osiągnięcie wysokiego poziomu ochrony konsumentów”.
- 63 Jednakże, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, wszystkie środki krajowe w ramach dziedziny będącej przedmiotem wyczerpującej harmonizacji unijnej powinny być oceniane w świetle tych przepisów harmonizujących, a nie postanowień prawa pierwotnego (zob. wyrok Gysbrechts i Santurel Inter, C-205/07, EU:C:2008:730, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 64 Ponieważ dyrektywa 2005/29 dokonała, jak już wskazano w pkt 55 niniejszego wyroku, pełnej harmonizacji przepisów w dziedzinie nieuczciwych praktyk handlowych, rozpatrywane środki krajowe należy w konsekwencji oceniać wyłącznie w świetle przepisów wspomnianej dyrektywy, a nie w kontekście art. 28 TFUE.
- 65 Przytoczony przez Królestwo Belgii wyrok GB-INNO-BM (EU:C:1990:102) jest w tym względzie bez znaczenia, ponieważ dotyczył dziedziny, która w tym czasie nie była jeszcze przedmiotem takiej harmonizacji.
- 66 Z powyższych rozważań wynika, że drugi zarzut Komisji jest zasadny.

W przedmiocie zarzutu trzeciego

Argumentacja stron

- 67 Komisja zauważa, po pierwsze, że art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 25 czerwca 1993 r. oznacza co do zasady zakaz, z wyjątkiem określonych produktów i usług, wszelkiej sprzedaży obwoźnej w przypadku, gdy odbywa się ona w miejscu zamieszkania konsumenta w odniesieniu do produktów i usług, których wartość całkowita przewyższa 250 EUR na jednego konsumenta. Po drugie, instytucja ta podnosi, że art. 5 ust. 1 rozporządzenia królewskiego z dnia 24 września 2006 r. zakazuje sprzedaży obwoźnej określonych produktów, takich jak metale szlachetne, kamienie szlachetne i perły naturalne.

- 68 Przypominając, że dyrektywa 2005/29 dokonuje pełnej harmonizacji i że nieuczciwe praktyki są wyliczone w sposób wyczerpujący w załączniku I do tej dyrektywy, instytucja ta podnosi, że zakazy, o których mowa w tych przepisach krajowych, nie zostały wymienione w tym załączniku i stąd tego rodzaju sprzedaż nie może być zakazana w sposób bezwzględny, ale, przeciwnie, powinna być przedmiotem indywidualnego badania w celu ustalenia, czy stanowi ona nieuczciwe praktyki, które powinny być zakazane.
- 69 Królestwo Belgii utrzymuje co do zasady, że zarówno art. 5 ust. 1 rozporządzenia królewskiego z dnia 24 września 2006 r., jak i art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 25 czerwca 1993 r., są objęte zakresem stosowania dyrektywy 85/577 i stanowią surowsze środki krajowe, na które zezwala ta dyrektywa. W szczególności to państwo członkowskie podnosi, że dyrektywa 2005/29 uzupełnia obowiązujące już w dziedzinie ochrony konsumentów przepisy prawa Unii, nie zmieniając ani też nie ograniczając zakresu dyrektywy 85/577, której zakres stosowania jest uzupełniający w stosunku do tego zakresu stosowania dyrektywy 2005/29.
- 70 Poza tym wspomniane środki krajowe wchodzą w zakres środków transponujących dyrektywę 2011/83, które to państwo członkowskie było zobowiązane przyjąć do dnia 13 grudnia 2013 r.

Ocena Trybunału

- 71 Na wstępie należy uszczegółowić, jak podniósł rzecznik generalny w pkt 79 opinii, że jest oczywiste, po pierwsze, że rozpatrywane środki krajowe dotyczą zakazu niektórych sprzedaży obwoźnych objętych zakresem stosowania dyrektywy 2005/29, ponieważ stanowią praktyki handlowe w rozumieniu art. 2 lit. d) tej dyrektywy, oraz po drugie, że mogą one być zgodne z dyrektywą 85/577 w sprawie ochrony konsumentów w odniesieniu do umów zawartych poza lokalem przedsiębiorstwa, jako że klauzula minimalnej harmonizacji zawarta w jej art. 8 pozwala państwom członkowskim na wprowadzenie lub utrzymanie w mocy „bardziej korzystnych przepisów ochrony konsumentów w dziedzinie objętej [tą] dyrektywą”.
- 72 Artykuł 4 dyrektywy 2005/29 sprzeciwia się utrzymaniu w mocy tego rodzaju bardziej restryktywnych środków krajowych, z zastrzeżeniem art. 3 ust. 5 tej dyrektywy, zgodnie z którym „[p]rzez okres sześciu lat od 12.6.2007 r. państwa członkowskie mogą w dziedzinie zbliżonej niniejszą dyrektywą [w której dyrektywa ta dokonuje zbliżenia przepisów] nadal stosować przepisy krajowe o charakterze bardziej restryktywnym lub nakazowym niż [ta] dyrektywa, służące wykonaniu dyrektyw oraz zawierające klauzule minimalnej harmonizacji”.
- 73 W konsekwencji z art. 3 ust. 5 dyrektywy 2005/29 wyraźnie wynika, że państwa członkowskie mają wyłącznie możliwość dalszego stosowania takich przepisów krajowych o charakterze bardziej restryktywnym lub nakazowym, które już istniały w dniu wejścia w życie dyrektywy 2005/29.
- 74 Tymczasem art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 25 czerwca 1993 r. i art. 5 ust. 1 rozporządzenia królewskiego z dnia 24 września 2006 r. weszły w życie odpowiednio w dniu 4 lipca 2005 r. i w dniu 24 września 2006 r., czyli po wejściu w życie dyrektywy 2005/29. A zatem Królestwo Belgii nie stosowało nadal ustawodawstwa istniejącego w dniu wejścia w życie tej dyrektywy.
- 75 Wobec powyższego z art. 3 ust. 5 dyrektywy 2005/29 wynika, że sprzeciwia się ona rozpatrywanemu ustawodawstwu krajowemu.
- 76 Co do argumentu Królestwa Belgii, zgodnie z którym rozpatrywane przepisy krajowe są oparte na dyrektywie 2011/83, wystarczy stwierdzić, że dyrektywa ta nie obowiązywała w momencie upływu terminu określonego w uzasadnionej opinii, w dniu 15 maja 2011 r., a zatem w świetle zasad przedstawionych w pkt 45 niniejszego wyroku tego rodzaju argument nie może być skuteczny.

- 77 Z powyższych względów zarzut trzeciej Komisji należy uznać za zasadny.
- 78 Z całości powyższych rozważań wynika, że wyłączając osoby wykonujące wolny zawód oraz dentystów i fizjoterapeutów z zakresu stosowania ustawy z dnia 14 lipca 1991 r., która transponowała do prawa wewnętrznego dyrektywę 2005/29, utrzymując w mocy art. 20, 21 i 29 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. oraz utrzymując w mocy art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 25 czerwca 1993 r., a także art. 5 ust. 1 rozporządzenia królewskiego z dnia 24 września 2006 r., Królestwo Belgii uchybiło zobowiązaniom, jakie na nim ciąży na mocy art. 2 lit. b) i d), art. 3 i 4 dyrektywy 2005/29.

W przedmiocie kosztów

- 79 Zgodnie z art. 138 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja wniosła o obciążenie Królestwa Belgii kosztami postępowania, a Królestwo Belgii przegrało sprawę, należy obciążyć je kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

1) Królestwo Belgii

- wyłączając osoby wykonujące wolny zawód oraz dentystów i fizjoterapeutów z zakresu stosowania *loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur* (ustawy z dnia 14 lipca 1991 r. o praktykach handlowych oraz informowaniu i ochronie konsumenta), zmienionej przez *loi du 5 juin 2007* (ustawę z dnia 5 czerwca 2007 r.), transponującej dyrektywę 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotyczącą nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniającą dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady (dyrektywę dotyczącą nieuczciwych praktyk handlowych),
- utrzymując w mocy art. 20, 21 i 29 *loi du 6 avril 2010 relative aux pratiques du marché et à la protection du consommateur* (ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. o praktykach handlowych i ochronie konsumentów), oraz
- utrzymując w mocy art. 4 ust. 3 *loi du 25 juin 1993 sur l'exercice et l'organisation des activités ambulantes et foraines* (ustawy z dnia 25 czerwca 1993 r. o prowadzeniu i organizacji działalności obwoźnej i jarmarcznej), zmienionej przez *loi du 4 juillet 2005* (ustawę z dnia 4 lipca 2005 r.), a także art. 5 ust. 1 *arrêté royal du 24 septembre 2006 relatif à l'exercice et à l'organisation des activités ambulantes* (rozporządzenia królewskiego z dnia 24 września 2006 r. w sprawie prowadzenia i organizacji działalności obwoźnej),

uchybiło zobowiązaniom, jakie na nim ciąży na mocy art. 2 lit. b) i d), art. 3 i 4 dyrektywy 2005/29.

2) Królestwo Belgii zostaje obciążone kosztami postępowania.

Podpisy